

Історія України

Урок 34. Наука в період застою.

Історія України В.Власов, С.Кульчицький

Домашнє завдання

Параграф 16 ст.135-137 опрацювати

Письмово ст. 141 завдання в конспекті записати ;

Початковий рівень ст. 141 завдання 1;

Середній рівень ст. 141 завдання 5;

Високий рівень ст.141 завдання 6;

<https://www.schoollife.org.ua/59-2016/>

Наука в період застою.

У 60—80-х роках розвивалась і наука. Головним науковим центром України залишалась Академія наук УРСР, очолювана відомим вченим академіком Б.Патоном. Основні напрями наукових досліджень визначалися фізико-технологічною, біохімічною секціями та секцією суспільних наук АН УРСР. Фундаментальні дослідження проводилися в науково-дослідних інститутах республіки.

Українські вчені зробили значний внесок у розвиток ракетної техніки, космонавтики, кібернетики, у використання атомної енергії в мирних цілях. Науковими дослідженнями в Україні в 1987 році займалися понад 213 тис. науковців, серед яких було близько 6 тисяч докторів та більше ніж 71 тис. кандидатів наук.

Усе більшої ваги набували наукові дослідження в галузі сільського господарства. В Україні були виведені нові гібридні сорти кукурудзи, соняшнику, цукрових буряків. Науковці Миронівського інституту селекції і насінництва пшениці під керівництвом академіка В.Ремесла вивели кілька нових перспективних сортів пшениці.

Під керівництвом вчених Інституту історії Академії наук УРСР було видано 26-томну роботу "Історія міст і сіл Української РСР", закінчено працю над багатотомним виданням "Історія Української РСР".

І все ж, незважаючи на, безсумнівно, значні успіхи, вітчизняна наука відставала від розвинутих країн Заходу. Гальмом розвитку наукових досліджень була надмірна централізація керівництва наукою, диктат партійного керівництва обмежував можливості об'єктивних досліджень в галузі гуманітарних наук.

Українська наука забезпечувала насамперед потреби військово-промислового комплексу, на його розвиток держава кошти виділяла без обмежень. Інші наукові дослідження фінансувалися здебільшого за залишковим принципом.

У другій половині 70 - початку 80-х років наука мала ознаки "застою", конкретними проявами якого було: всеохоплююча ідеологізація, несприйняття нового, науковий диктат консервативних кіл учених, бюрократизація. У результаті відбувалось зростання чисельності наукових співробітників, але результативність їх наукових досліджень неухильно падала. Впровадження новітніх досягнень науки у виробництво гальмувалося роками.

Відбулися суттєві зміни і в сфері культурного життя республіки. До безсумнівних здобутків у галузі культури варто віднести діяльність

"шістдесятників", творчість молодих талановитих художників, у тому числі і художників-авангардистів, розвиток довженківських традицій і народження національно-самобутнього кіно, розвиток української музичної культури та літературно-художньої творчості.

Серед найбільш відомих літературних творів того періоду можна назвати збірки М.Рильського "Троянди і виноград", "Далекі небосхили", романи Олеся Гончара "Тронка", "Собор", "Циклон", "Бригантіна", "Берег любові", романи М.Стельмаха "Дума про тебе" та "Чотири Броди", В.Земляка "Лебедина зграя", роман Ю.Мушкетика "Позиція" та ін. Українські композитори написали багато опер, оперет, симфоній, пісень, які отримали народне визнання. Великий внесок у розвиток національної музичної культури зробили Г.Майборода, П.Майборода, А.Кос-Анатольський, К.Данькевич, Б.Лятошинський, І.Шамо, О.Білаш і багато інших. Наприкінці 70 - початку 80-х років в Україні працювало 6 оперних театрів, 25 філармоній, велика кількість музичних колективів. Народними улюбленцями були видатні майстри сцени Д.Гнатюк, А.Солов'яненко, Б.Гиря, Н.Ужвій.

Переважає більшість творів українських авторів була написана з позицій соціалістичного реалізму і розвивала тему "соціалістичного і комуністичного" будівництва. В умовах жорсткого ідеологічного тиску українські митці були позбавлені можливості писати про історію боротьби українського народу за національне відродження. Твори з цією тематикою були заборонені, а якщо й розповсюджувались, то здебільшого в рукописних варіантах.

Поштовхом до активізації культурного життя в Україні стала "перебудова", однією зі складових якої стала політика "гласності". Звільнення друкованого слова, живої думки від жорсткої цензури, догматизму і заборон сприяли виникненню нової морально-політичної атмосфери в Україні, відродженню національної самосвідомості українського народу.

Справжніми подіями того періоду стали численні публікації художніх, історичних, філософських творів українських авторів, які довгі роки були недоступними. Саме тоді були вперше оприлюднені таємні протоколи пакту Ріббентропа—Молотова, численні документальні підтвердження страшних фактів голодомору 1932-1933 років, документи і спогади, пов'язані з революційними подіями в Україні 1917-1918 років, діяльністю Української Центральної Ради, Директорії тощо.

На екрани кінотеатрів республіки вийшли раніше заборонені та нові фільми: "Тіні забутих предків", "Покаяння", "Холодне літо 53-го" та ін.

Після довгого забуття до широкого читача повернулись твори М.Хвильового, В.Підмогильного, Г.Косинки, Є.Плужника, М.Зерова, В.Винниченка, М.Куліша та інших. Вперше українські читачі отримали можливість ознайомитися з раніше забороненими творами Г.Тютюнника, В.Стуса, В.Голобородька.

Активізували свою діяльність Український фонд культури, творчі спілки і об'єднання.

"Перебудова", "гласність" і демократизація створили більш сприятливі, ніж раніше, можливості для розвитку української мови, початку її повернення в усі сфери культури, освіти, науки.